

Het ontwikkelingshuis van families met volwassen kinderen: een groei in verscheidenheid

Greet Springaer

13de Vlaams Geestelijke Gezondheidscongres

vzw Rapunzel

www.rapunzelvzw.be

Het eco-systemisch gezinsontwikkelingsmodel toegepast op volwassenen en hun families

Een systemische kijk op groei en ontwikkeling.

Ruimere kijk op individuele ontwikkeling

Het idee van **Co-evolutie**

Circulaire visie op tijd

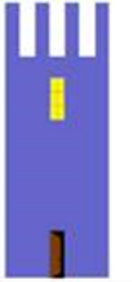
Kernthema's van ontwikkeling

Zie: Splingaer G. & Govaerts J.M. (2026) Het systemisch ontwikkelingsperspectief.
In: *Handboek Systeemtherapie*. Utrecht, De Tijdstroom (in press)

Ontwikkeling in Context

Leven in de kikkerpoel

Eco- systemic perspectief: Carter & McGoldrick

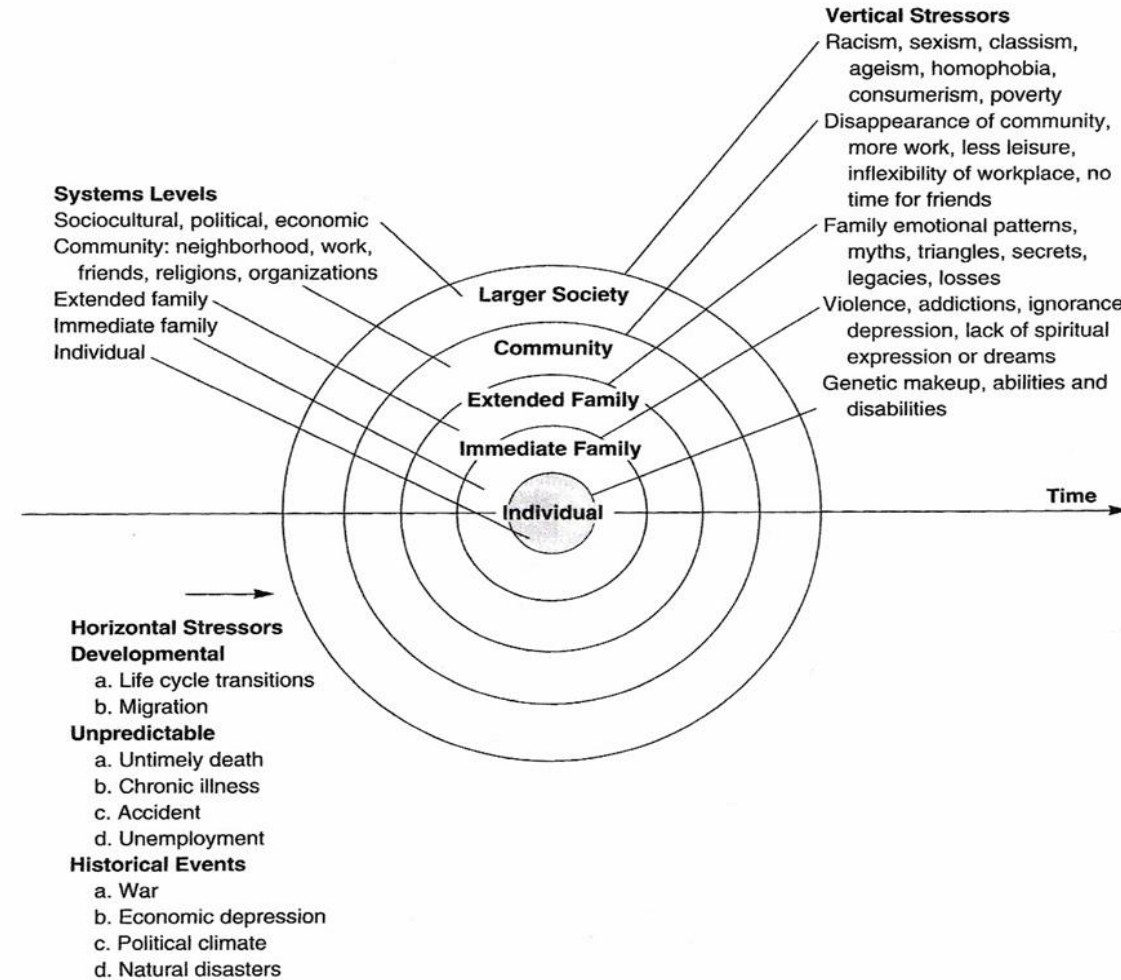

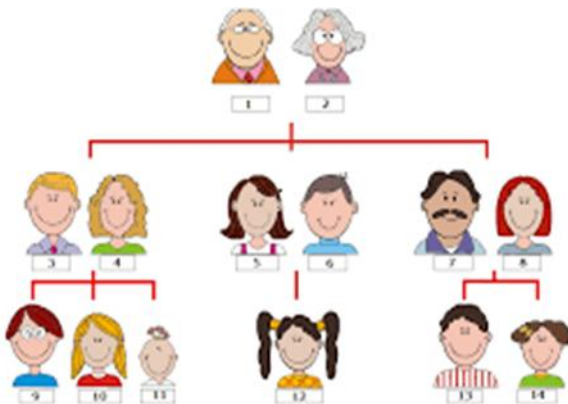
FIGURE 1.1 Flow of Stress through the Family

Co- evolutie tussen het individu en zijn gezin, context

Constance wisselwerking tussen

- Persoonlijke ontwikkeling van het individu
- Gezins- en familiale ontwikkeling hier en nu
- Transgenerationele ontwikkeling

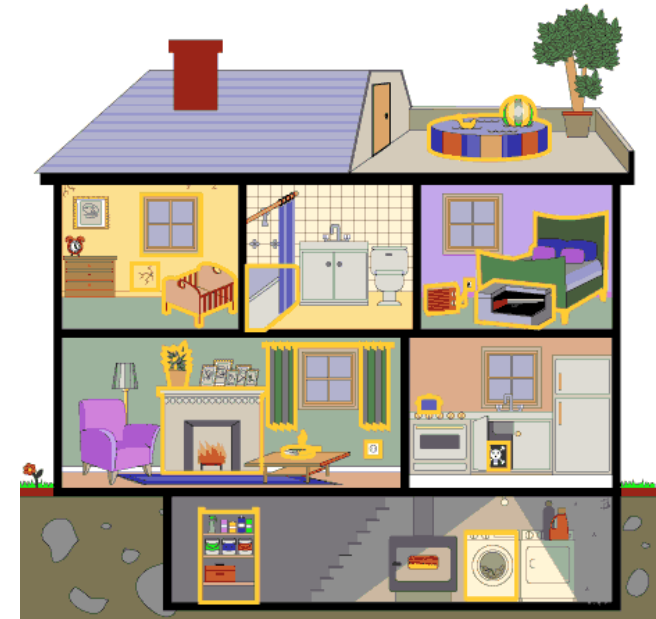

Het meergeneratiehuis

M. Andolfi

- Iedere generatie heeft een eigen verdieping
- Wie woont op welke verdieping?
- Is er een lift, trap?
- Is er (rol)verwarring tussen de verdiepingen?

De dans van de familie

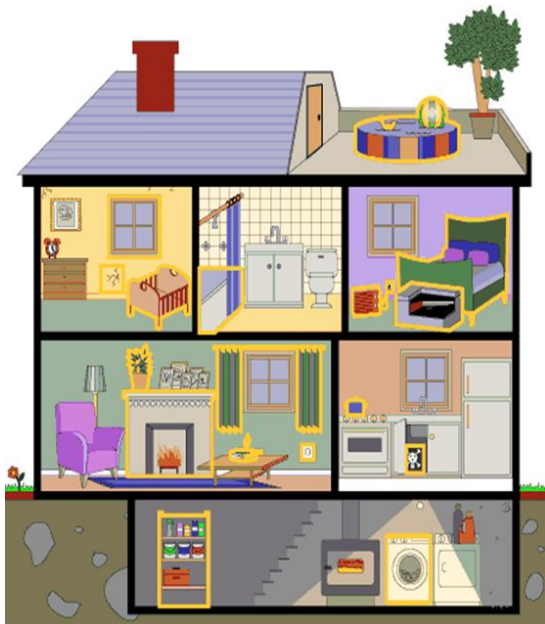
Als een co- evolutionair proces

Of

Als een stagnerend, groei beperkend proces

Kernthema's van ontwikkeling in context voor gezinnen met kinderen en jongeren.

- Regulatie van afstand en nabijheid: **hechting** en binding
- Het opbouwen van een **functionele structuur** en organisatie
- Het vormen van interne en externe grensmechanismen: **affiliatie**
- Het zoeken naar een eigen identiteit en betekenisvolle narratieven: **inclusie**
- Het omgaan met **loslaten in verbinding** en afscheid nemen

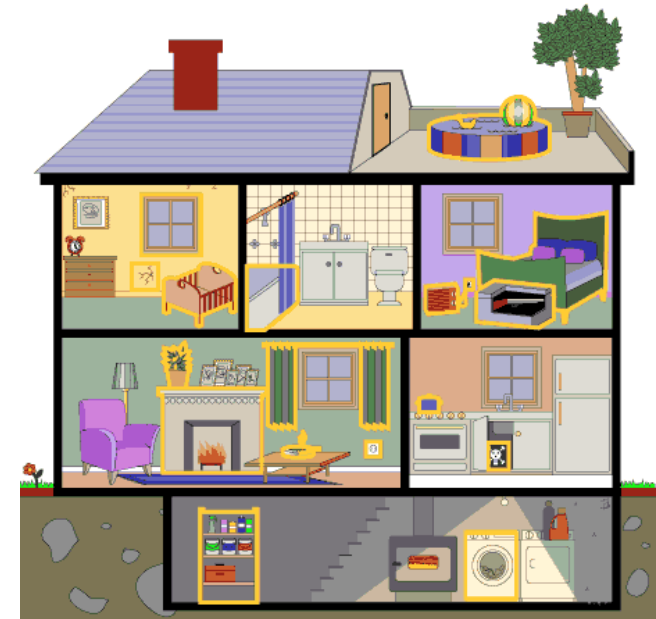
Zie art. SPLINGAER G. (2014)
Het Ontwikkelingshuis: Een kijk op de co- evolutie
van kinderen en gezinnen. *Systeemtheoretisch
Bulletin* (2014) , 32.1.

De metafoor van het ontwikkelingshuis

- Fundament
- Constructie
- Ramen en deuren
- Inrichting
- Verhuizen, verbouwen, renoveren

Het ontwikkelingshuis voor volwassen families

Een groei in verscheidenheid

Belangrijke ontwikkelingsthema's

- Loslaten in verbondenheid
- Decentralisatie: ontstaan van nieuwe gezinskernen
- Differentiatie
- Finishing well, regeneratie

Dit gaat over thema's die geen lineair verloop kennen. Ze doen zich voor in de levensloop afhankelijk van wat zich aandient, in de unieke groei en evolutie van een familie en zijn context

Verhuizen en herinrichten

Kernthema: loslaten in verbondenheid

- Huis voldoet niet meer aan de behoeften van al zijn bewoners
- Op zoek naar een nieuwe plek, in verbinding met de oude?
- Hoe vertrekken: gedragen of inpakken en wegwezen?
- Lege ruimtes en lege tijd voor de blijvers

Kernthema: **Loslaten in verbinding**

- Bindingen lossen en transformeren zodat er ruimte komt voor autonomie en toch beschikbaar blijven als terugvalbasis
- Andere autoriteitsvoering: groeiend gezag over zichzelf en ruimte voor overleg en dialoog
- Kans tot herstel van gekwetste verbindingen, update van de gezinsrelaties
- Ruimte voor nieuwe keuzes, heropleven van oude dromen en verlangens

Transgenerationele hechtingspatronen Hechtingsscripts Overdracht

Hechtingspatronen worden min of meer bewust overgedragen via *verhalen*, wat we elkaar vertellen over onze ervaringen.

Maar er ligt een diepere en vaak krachtigere laag verborgen in *hoe* we reageren op bepaalde situaties, in hoe we met elkaar omgaan, in de *interactiepatronen*

‘Intergenerationele reactiviteit en impasses’

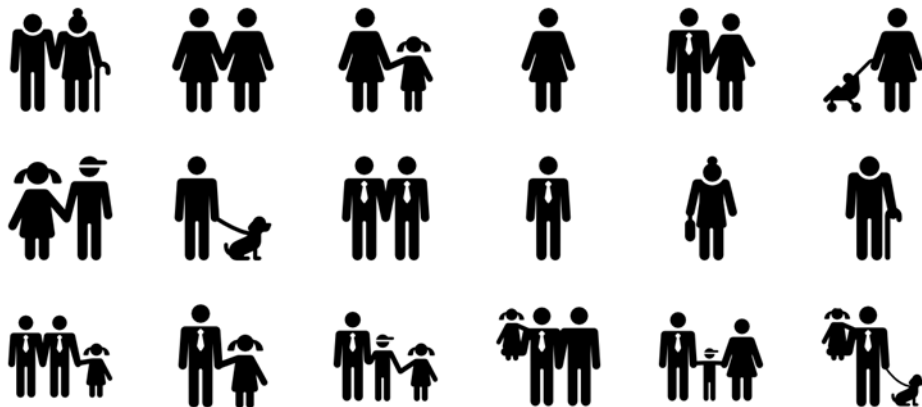

Kernthema:

DECENTRALISATIE

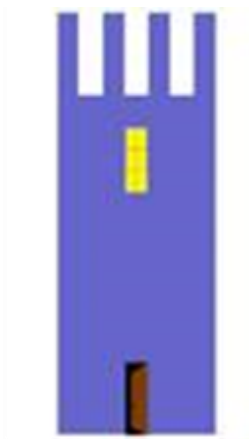
- De gezinsleden verlaten het gezin en vormen **eigen gezinskernen** die op afstand en toch verbonden blijven met het oorsprongsgezin. De ouders blijven over en staan voor een hernieuwde paarvorming.
- Het kerngezin wordt kleiner maar de **kwaliteit van de gezinsinteracties** blijft groeien.
- Het gezin wordt ook **groter** door opname van nieuwe leden en nieuwe gerelateerde kernen

DECENTRALISATIE

Gezinsfuncties worden overgedragen

- Basale gezinsfuncties:
Zorgen voor ruimte en huisvesting, voeding, geld en werk, gezondheid
- Kritieke functies:
Zorgen voor elkaar, voor afhankelijke gezinsleden
Verzorgen van alle aspecten van de individuele ontwikkeling
- Ieder gezin kent hierin zijn eigen stijl:
van kort, snel en volledig tot langdurig, met veel wikken en wegen
- Transgenerationele verhalen?
- Deze overdracht van gezinsfuncties vraagt een grondige reorganisatie van het hele gezinssysteem: partnersubstelsel, oudersubstelsel, andere siblings, bredere familie etc.
- En opent deuren voor de volgende ontwikkelingsfasen in de nieuwe uitgebreide familie

DECENTRALISATIE

UPDATE VAN RELATIES

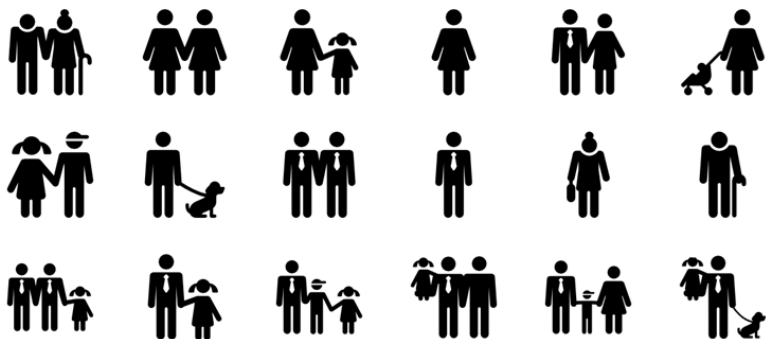
Vanuit een volwassen perspectief kijken naar interacties en relatiepatronen

en nadenken hoe ze er nu mee willen omgaan

Oude regels en rollen kunnen veranderen

Nieuwe grenzen en verwachtingen

Invloed van nieuwe partners en hun achtergrond:
invoegen, afstemmen, ruimte maken

DECENTRALISATIE

GOEDE GRENZEN VOOR GEZONDE EMPATHIE

Opnieuw herdenken en bespreekbaar maken van de grenzen tussen de generaties

Hoe verbinding houden,
elkaar kunnen helpen en steunen,
een gedeeld familielevens behouden met respect voor
de nieuwe gezinskernen?

Oefn. Met het tuinhek

Kernthema:

DIFFERENTIATIE

Jezelf blijven in verbinding met anderen
als opdracht voor het individu en de
familie

- De gezinrelaties veranderen om zich aan te passen aan de groeiende autonomie van de volwassen kinderen
- Er komen nieuwe mogelijkheden voor ouders en kinderen om elkaar te ontmoeten.
- De nieuwe gezinskernen vormen meer eigenheid en maken meer verschil.
- De afstand in tijd en ruimte wordt groter. Er blijft een zekere verbinding bestaan.
- Vernieuwing van de partnerrelatie

DIFFERENTIATIE

Bij **goede differentiatie** is er een geslaagde balans tussen **ruimte voor zichzelf**, eigenheid en **verbinding met anderen**

Ze kunnen het eens zijn zonder zichzelf te verliezen en kunnen het oneens zijn zonder zich buitengesloten of verbitterd te voelen

Bij beperkte differentiatie is er sprake van **emotionele fusie**, verbinding zonder individualisatie
De eigen identiteit en het gevoel van zelfwaarde hangt sterk af van de ander waardoor we opgeslorpt raken in relaties of net geen connectie kunnen maken

DIFFERENTIATIE

Het juk van de jeugd

Innemen van een volwassen positie, van een volwassen perspectief

Interesse krijgen in de eigenheid, het levensverhaal en eigen context van ouders en die kunnen valideren

Verschuiven van een hiërarchisch perspectief op ouder- kind relatie naar een generationeel perspectief.

Levensloop in meer-generatieperspectief brengen

DIFFERENTIATIE

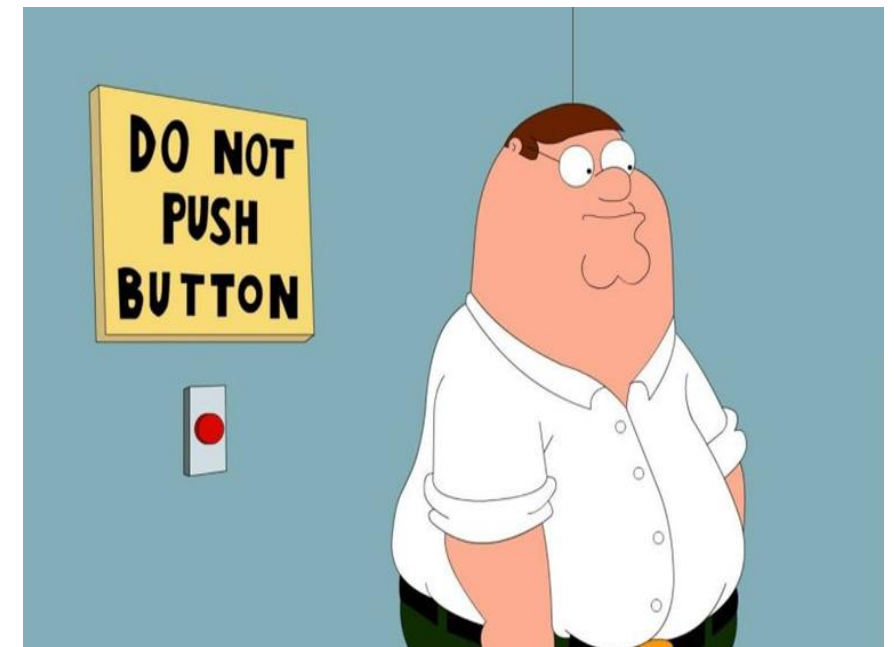
Leren 'ouderen' voor jezelf:

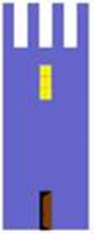
omgaan met zelfregulatie en zelftroost
je eigen innerlijke kind kunnen gerust stellen

In je eigen context, met je partner: opbouwen van
zinnvolle relatie waarin je je eigenheid verder kan
ontwikkelen

Je eigen **reactiviteit op familie interacties, en -
patronen** trachten te doseren, in de hand te nemen

Trachten te doorbreken van relationele gewoontes
vanuit een eigen veranderde emotionele houding

Belangrijke steunbronnen in het differentiatieproces

Partnerschap,
nieuwe relaties met vrienden, collega's, burens etc.
Eigen gezin
Ervaringen van zelf ouders te worden
ervaringen in schoonfamilie, met andere gezinnen

Kernthema: FINISHING WELL

Wijs ouder (mogen) worden

Kinderen niet blijven be-ouderen

Zorg voor kwetsbare ouders

Nieuwe vormen van broer-zus
relaties, andere rolverdelingen

Omgaan met het overlijden van
ouders

De familie na de dood van de ouders

Parentale maturiteit en autonomie en Filiale autonomie/maturiteit

Dynamiek wanneer volwassen kinderen voor hun ouder wordende, hulpbehoevende ouders gaan zorgen

Beiden hebben een ontwikkelingsopdracht

Luc Van De Ven: Opeens moet je voor je ouders zorgen.

Parentale maturiteit en autonomie

en

Filiale maturiteit/ autonomie

Parentale maturiteit en autonomie

- **Hulp durven vragen:** op een niet-dwingende manier om ondersteuning vragen.
- **Grenzen accepteren:** accepteren dat de volwassen kinderen eigen levens en limieten hebben.
- **Geen manipulatie:** Er wordt niet emotioneel geclaimd of gechanteerd met schuldgevoelens.
- **Blijven bijdragen:** De ouder behoudt zijn rol als 'ouder'

Filiale maturiteit/ autonomie

- **Zorg met grenzen:** Het kind biedt noodzakelijke hulp zonder de eigen behoeften of het eigen gezin te verwaarlozen.
- **Empathische afstand:** Het kind leert de ouder te zien als een volwassene met kwetsbaarheden, los van de louter verzorgende rol uit de kindertijd.
- **De autonomie van de ouder te respecteren**, zonder te vervallen in "pathologische rolomkering"

Interesse in een systemisch-contextgerichte workshop of opleiding?

Welkom in Rapunzel

<https://rapunzelvzw.be/>